

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 129
אייר תשע"ז

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

ששואלים האם ומדוע יש בעיה לטלטל בעירוב העירוני של הרבנות בעיר פלונית. ולכל אדם יש את התשובה המתאימה לו, לפי רוחו ודרגתו. כמו כן יש אברכים ששואלים שאלות פשוטות כגון כמה מצוות להניח לעירוב בתוך הבנין, ואיך לעשות שכירות מהשכן שאינו שומר שבת. ויש ששואלים שאלות מורכבות, על גוי שיכול לצאת ביציאה אחורית, ועוד. יש אחראים על עירובים שמתקשרים ושואלים מה דין לחי עם פתחי שימאי בצורה מסוימת, ויש שאלות מסובכות כגון בעומד מרובה שחלק מהגדר מסתובבת. המוקד כבר רגיל ברוב השאלות, כבר דנו עליהם עם רבני העירובים, מה לענות לכל מקרה ואיך להכריע. ועי"ז אפשר בס"ד לענות לרוב השאלות בצורה מיידית. אבל מידי פעם ישנם מקרים חריגים, שלמרות שלמדו את ההלכות, קשה לשלוף את התשובות, לדעת לסכם את הדין בכל פרטיו.

להעביר מחלון הבית לתוך אהל האבלים שבחצר שאין בה עירוב

השבוע ביום שישי התקשר אדם ושאל שהם יושבים שבועה ל"ע, ועשו בחצר אהל אבלים כפי שמצוי אצל בני ספרד, כעת מגיעה שבת והם צריכים לטלטל מהבית לאהל שבחצר, והחצר אינה מוקפת במחיצות שכשרות לעירוב. איננו יודעים באיזה עיר ובאיזה שכונה היתה החצר, השואל לא סיפר האם מדובר בישוב שהעירוב פסול, או בשכונה שיש עירוב מוהדר רק שהוא לא סומך עליו. אבל היה פשוט לשואל שלא לסמוך על העירוב האזורי, והוא שאל רק איך יוכל לטלטל מהבית לאהל במצב שאין עירוב מסביב. המקרה היה שהאהל נבנה במרחק חצי מטר מהחלון של הבית, וא"כ הם יכולים להעביר את הדברים מהבית ישר אל תוך האהל, האם יש איסור כמה שהחפצים עוברים באויר של החצר שאינה מוקפת.

הנה שאלה זו אינה בדיני מחיצות ועשיית עירוב, אלא היא שאלה בהלכות הוצאה ו"רשויות", והיא שאלה שאינה מצויה. המשיב מיד קישר את הנידון לדינים המבוארים בשו"ע (סי' שנ"ד ס"א) לגבי מי שדולה מים מבור דרך החלון, ויש בהם כמה וכמה פרטים, מה גודל המרחק בין הבית לבור, ומה גובה דפנות הבור, וצריך לדון ולדמות את המקרה שלנו לפרטים המבוארים שם. אבל כיון שהיא שאלה שאינה מצויה, המשיב לא רצה לענות מיד בלי לעיין שוב בפרטים, ולא היו הספרים תח"י, לכן נתן להם פתרון לעקוף את השאלה, שאפשר בקלות להעמיד מחיצה קטנה לסגור בין האהל לבית, שזה בסה"כ חצי מטר, והוסיף דוגמא שאפשר להעמיד פח זבל ירוק המצוי בזמננו, שגבהו מטר ורחבו כחצי מטר, מחיצה אחת לפני החלון, ואחת אחרי החלון. ואז השטח שבין החלון לאהל, מוקף מכל ארבעת הצדדים, והוא רשות היחיד מוקפת כהלכה, ויכולים לטלטל מהחלון לאהל דרך שטח זה. [וגם אין לו בעיה של עירוב עם השכנים, כיון שעי"ז השטח מיועד לשימוש עבורו בלבד, ומובדל במחיצות משאר החצר, והשכנים אינם אוסרים עליו].

לטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אויר מקום האסור

לאחר מכן התפנה המשיב לעיין בספרים, מה עולה לדינא במקרה כזה, האם כשאין מחיצות לחצר, מותר לטלטל מחלון הבית לחלון האהל, כשהדברים עוברים באויר החצר. והנה כתב השו"ע שם, בור ברשות הרבים, וחוליא סביבו [היינו ערימת חול מסביב לבור שהיא כעין מחיצה], אם הבור עומד בתוך ד' טפחים לרשות היחיד [לבית], מותר למלאות מהבור לבית אפילו אם החוליא אינה גבוהה י' טפחים, [כי האויר שביניהם הוא מקום פטור, כיון שאין בו שטח ד']. אבל אם הבור רחוק ד' מרשות היחיד, [והרי הבור עצמו עמוק והוא ג"כ רה"י, והאויר שביניהם הוא רה"י], אין ממלאים ממנו לבית, [מפני שמטלטל דרך אויר של רה"י], אא"כ החוליא גבוהה י' טפחים, ומבאר המשנה"ב שאז הדלי הולך רק למעלה מ"י, והאויר שבר"ר למעלה מ"י, הוא מקום פטור. [אמנם אם אדם עומד ברה"י ומטלטל, לא עוזר שמרים ידו למעלה מ"י טפחים. עיין בגמ' (שבת דף צב.) שכן משא בני קהת. וברשב"א (דף צט:), והובא בקצרה במשנ"ב (סי' שמ"ז סק"ח)]. וכתב בשער הציון (סק"ה) שאם היה כרמלית ביניהם, עיין בפרי מגדים. והמעין בפרי מגדים (משב"ז סק"ב) יראה שהביא שהבית יוסף והט"ז כתבו שכרמלית אסורה כמו רשות הרבים, והפמ"ג הקשה שבגמ' מבואר שטעם האיסור ברה"י הוא גזירה שמא יוציא לרה"י, וא"כ בכרמלית היה גזירה לגזירה, וסיים בצ"ע. [ועיי בהגהות למשנ"ב מהדורת דרש"ן].

עירובים רבים התקלקלו מהעבודות של חיזוק עמודי החשמל

בגליון הקודם הבאנו לחי שהוסר מעמוד החשמל, בעקבות העבודות של החברה בחיזוק עמודי החשמל בעיר בני ברק. במקומות רבים בעיר נהרסו העירובים, מפני שעד לפני כחמש שנים, לא היו עושים בבני ברק עמודים של עירוב כלל, אלא היו קושרים לעמודי חשמל או לבנינים, ומעמידים לחיים למטה תחת החוט. מאז שמוקד העירוב עורר את הציבור להירתם להעלות את רמת העירובים, חל שינוי גדול בצורת בניית העירובים, והוקמו בעיר עשרות עמודי עירוב, ולאט לאט מפסיקים להשתמש בעמודי החשמל. בינתיים המקומות שעדיין משתמשים בעמודי החשמל, סובלים מידי פעם מעבודות חברת החשמל, שכאשר עושים עבודות, שמשירים את חוטי העירוב, וכתה הסירו את הלחיים. כמובן שהחברה לא דאגה להחזיר ולהכיר אותם, והאחראים המסורים היו צריכים לתקן את כל המקומות על חשבונם. בנוסף לכך, הם לא היו יכולים לתקן מיד בשבוע הראשון, כיון שהתהליך לקח כמה ימים. אלא עשו תיקון זמני בהצמדת קרש, ולאחר שיגמרו יעשו בעז"ה תיקון קבוע. בעיה נוספת שנוצרה בעקבות העבודות, שיש מקומות שהיציקה החדשה רחבה מהעמוד, ואם יצמידו את הלחי לעמוד, הוא לא יעמוד ישר. אלא צריך להרחיק אותו בחלק העליון מהעמוד (כמו בתמונה). התקלות האלה הן אחת הסיבות, לעשות את העירוב נפרד מעמודי החשמל.

לחי זמני על עמוד החשמל היציקה רחבה

מדוע מחזקים עמודי חשמל יציבים? ומה עם עמודי העירוב?

אחד האחראים פנה לעובדים ושאל אותם, מדוע הם חופרים ויוצקים עוד בטון סביב לעמודים, הרי הם כ"כ חזקים, האם גילו איזה בעיה ביציבות העמודים, או שאירע ח"ו אסון של עמוד שנפל. והעובדים אמרו שלא היתה בעיה, אבל אחרי שעברו על העמודים כך וכך שנים, צריכים לחזק אותם. בשביל זה משקיעים עשרות עובדים במשך ימים רבים, לבדוק ולתחזק את כל העמודים.

הדבר הזה הוא לימוד עבורנו, בנוגע לעמודי העירוב. אנשים חושבים שאחרי שהשקיעו ועשו עמודים לעירוב, זה יעמוד לעולם. כבר תרמנו בהתקנה, ואיך כל הזמן יש עוד תיקונים. ולפעמים העסקנים גם כן אומרים, עשינו עירוב טוב, מדוע צריך לממן אחראי שיעבור כל שבוע ויבדוק. אבל זה לא כך, אם עמודי החשמל החזקים, צריכים לתחזק, ק"ו עמודי העירוב שהם כ"כ דקים וחלשים ביחס לעמודי החשמל.

בעמודי החשמל אף אחד לא פוגע, ולא קורע את החוט, כי הוא יודע שמיד ירגישו שאין חשמל, ויתבעו אותו לשלם תיקון מושלם. לעומת זאת בעמודי העירוב ובלחיים, רבים פוגעים בהם ויודעים שאף אחד לא יתבע אותם. האחראי יבוא ביום שישי, ויתקן לפי כוחו, אם יש תרומות הוא יתקן חדש, ואם לא הוא יעמיד קרשים, שאולי יחזיקו מעמד ואולי לא, ומה שבטוח שלאחר תקופה קצרה יצטרכו שוב לתקן אותם. פעם חברת החשמל פוגעת, ופעם עובדי העיריה שמחליפים את המדרכה. פעם רכב שפגע בלחי, ופעם מנוף שקרע את החוט. כל אלה דורשים מהאחראי להשקיע ולחזור ולתקן שוב ושוב. אבל הדרישה מהאחראי, היא דרישה מאיתנו. העירוב הוא גם בשביל בני המשפחה שלנו. אם אנחנו מצידנו ניתן לו את הכסף לתקן, הוא יוכל לתת מצידו את ההשקעה ואת ההתמסרות. אבל אם אנחנו לא ניתן את חלקנו בעזרה הכספית, קשה מאוד יהיה לו לתת את ההתמסרות. ומי יודע אם היא לא תהיה לשוא. בתיקון שאינו מחזיק מעמד.

מסדר יזמו של המוקד, שאלות תדירות מול שאלות נדירות

מתוך השאלות המגיעות מידי יום ביומו למוקד הטלפוני של מוקד העירוב, ישנן שאלות קבועות ותדירות, וכנגדן מגיעות לפעמים שאלות נדירות ומקוריות. יש אנשים ששואלים שאלות סטנדרטיות, האם עירוב בשכונה פלונית מספיק מוהדר, הם יודעים שלא לסמוך על עירוב פשוט, ולעומתם מתקשרים אנשים

ממנו [ואם יש בנין שמשמש ללינה ולא אוכלים בו, יש מקרים שנידון כ"חורבה", שנחלקו בו רש"י ותוס' ואכמ"ל].

לפעמים אדם נקלע למצב שחייב להיות בקי בדיני עירוב וטלטול

הנה במקרה זה האדם נקלע למצב שהוא חייב לדעת הרבה הלכות של עירוב. גם לבדוק את המחיצות בעצמו, וגם לשכור רשות מגוי, לדעת מה נאסר כשאין שכירות מגוי ויש מחיצות כשרות, ולהגדיר מהו כלים ששבתו בחצר ומה נקרא חצר. דין טלטול המפתח, והפתרון כהלכה.

גם במקום שיש עירוב, השאלה איזה עירוב

הדבר הזה יכול לקרוא לכל אדם, גם אם הוא לא שייך לנסיעה לקברי צדיקים בחו"ל, אבל יש עוד רוחות המנשבות בציבור לעשות דברים דומים, כגון שבת של נופש ביישוב בלתי נודע, ולפעמים דוקא הדודים הכי מחוסרי אמצעים בחרו להרחיב את מעגל החובות, ולהזמין את כל הקרובים לשבת שבע ברכות בקמפוס רחוק, ומכל ההכנות שתוכננו במשך חודשיים, ונבדקו בשבע עיניים, את העירוב הם לא זכרו לבדוק אפילו יומיים. רק ביום שיש בבוקר, אחד

האחיינים מתקשר ושואל שלא נעים לו להגיד לדודים היקרים, שלוקחים משפחות אברכים מבני ברק ומקריית ספר, ליישוב שאולי יש עירוב ברמה של הרבנות, וגם זה לא יודעים על מי הם סומכים, וכמה הוא בקי בהלכות.

לעורר על שני דברים חשובים

הטלפונים האלו מגיעים למוקד ביום שישי, וזה כואב מאוד שאו כבר אי אפשר לעזור, ומשפחות עם תינוקות נקלעות למצב של ספק חילול שבת רח"ל. אנו באים בזה לעורר את הציבור, בשני דברים א. חייבים לדאוג מראש להביא מומחה לבדוק את העירוב, ולא לסמוך על המשכיר שמספר שהיו פה רבנים. ולא לחשוב שיעניו למקום ויסתדרו וישאלו בטלפון, כי יש בזה מכשולים, שלא מציגים את הדברים בצורה ההלכתית, ולא מבחינים בדברים שצריך להבחין בהם. וגם בהרבה מקרים לא יכולים לתקן הכל. ובפרט המארגנים קעמפים ושבתות לקבוצות, חובה להשקיע בהוצאות העירוב, גם כשהדברים עולים סכום נכבד, שלא יהיו גורמים להחטיא את הרבים ח"ו. וזה לא יותר גרוע מכל הדברים הגשמיים שמשקיעים בהם אלפי שקלים.

ב. מצוה על כל אדם ללמוד את דיני עירובין, הם הלכות שנוגעות לכל אדם יום אחד בכל שבוע, בהרבה הודמוניות, ואי אפשר לסמוך שתמיד יהיו באזור של עירוב טוב. כעת הגיע הזמן ללמוד את הנושא.

שיעורים בדינים המצויים בעירובים במונינו ברהבי הארץ

בימים אלו שוקדים במוקד העירוב, על ארגון שיעורים בעירובין ברחבי ארץ הקודש, שיעורים שכבר נמסרו בכמה ערים, לכל הגילאים, וכולם אמרו שהיתה להם תועלת עצומה, והם מקנים את הבסיס להבנת צורת העירובים בזמננו. השיעורים מלווים בתמונות, הממחישות את הדינים, ע"י עשרות מקרים שהתגלו בבדיקת העירובים בארץ.

העוסקים בענין מתקשים למצוא זמן שיתאים לכל הציבור, יש אברכים שמעוניינים השיעור יהיה בהפסקה שבין סדר ב' לסדר ג', ולא להפסיד פעם אחת את הלימוד בכלל ערב. לעומתם אברכים שמחויבים לעזור בזמנים אלו, ויכולים להשתתף רק כאשר השיעור יהיה בזמן של סדר ג'. מכיון שהדברים כרוכים בעוד כמה גורמים, השיעורים נקבעו לפי האפשרות שהיתה למארגנים, ואנו מקווים שהציבור יתגמש ויגיע לשעה היעודה.

שיעורים לשבוע הקרוב

יום שני י"ב אייר, במודיעין עילית – הפגיכה,

בבית הכנסת "קהילת חזו"א" רחוב חזו"א 18, בשעה 9:00

יום שלישי י"ג אייר בירושלים – ליד נוה יעקב, בבהכנ"ס "משכן הלל"

רחוב הולצברג 12, בשעה 9:15 (מעריב בשעה 9:00)

השיעורים נמסרים לע"נ הגאון רבי נח ברנשטיין זצ"ל

שהתמסר מאוד לבדוק וללמד, לעשות עירובים כשרים ומהודרים

שותפות ב-5 ש"ח לחודש בלבד

עם התרחבות מגוון הפעילויות של מוקד העירוב ההוצאות גדלות ומתרבות, ואנו זקוקים לעזרת הציבור שמכיר בעזרה הרבה שניתנת בכל התחומים

פנה עכשיו לעמדה הקרובה של "נדרים פלוס" או "קהילות"

ותרום בהוראת קבע בכרטיס אשראי

ל"מוקד העירוב" [בחיפוש "מוקד"]

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

מוקד העירוב השכונתי

קו מידע הלכתי ומידע אקטואלי על נבולות העירובים השכונתיים

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

לפי"ז העולה לדינא למקרה השאלה הנ"ל, שהרווח בין האהל לבית היה חצי מטר שזה יותר מוד' טפחים, ודין חצר שאינה מוקפת הוא כרמלית. א"כ באופן שחלון הבית הוא למעלה מ"י, וגם החלון האהל למעלה מ"י, מותר אפילו כשביניהם רה"ר, וכל שכן בחצר שהיא כרמלית. אבל אם אחד מהם בתוך "י טפחים לקרקע, כגון שמעבירים מחלון הבית דרך פתח האהל, תלוי בדברי הפמ"ג בדין טלטול באויר כרמלית למטה מ"י. ואם אדם עומד בשטח שביניהם ומעביר מזה לזה, הרי זה אסור ודאי, כיון שכאשר לוקח את הדברים אליו נחשב כמניח בכרמלית, במקום שרגליו עומדות, ומוציא ומכניס לרה"ל. [ולמעשה כדי למנוע מכשול, כדאי לעשות כפי שהציע המשיב במוקד, לעשות מחיצות ביניהם, באופן שהמעבר יהיה ג"כ רשות היחיד].

ויש להוסיף לגבי מחיצות האהל עצמם, שצריך לקושרם היטב שלא יהיו מתנדנדות ברוח מצויה, כי מחיצה שאינה עומדת ברוח, לא נחשבת מחיצה, ואז בתוך האהל עצמו נאסר לטלטל יותר מוד' אמות.

דברים אלו למדנו איך דין שאיבת מים מבור אל תוך הבית, דבר שכבר לא שייך בזמננו בשום מקום, הנה הוא אירע בזמננו בדיוק באותם דינים, רק באמצעים שונים. ומכאן שעלינו ללמוד גם את הדינים שאינם מצויים, ולדעת לתרגם אותם למעשים המתגלגלים לדינו.

עירוב בין בתי הארחה על קברו של הצדיק

מעשה אחר שאירע בשבת האחרונה, והוא מלמד שלא רק המשיב במוקד העירוב צריך לדעת את פרטי דיני עירובין, אלא גם כל אדם מן השורה צריך לדעת אותם, שכן לפעמים נקלעים למצבים ולמקומות שאין בהם עירוב, או שיש משהו שאי אפשר לסמוך שהוא כשר, וממילא צריך לדעת מה עושים עם הרבה פרטים. להיכן אסור לטלטל ומה מותר, איך מסתדרים עם המפתח, ומה אפשר להתיר כשיש עוד מעט זמן לפני שבת.

בימים האחרונים התפרסם דבר חדש, לנסוע לציונו של אחד הצדיקים הקבורים באירופה. איננו נכנסים לענין הצדקת הנסיעה לשם, אבל היתה קבוצה שנסעה לשם לשבת זו. בקירבת הציון יש שני בנינים לאכסניה, השייכים לגוי שגר במקום, וביניהם עובר הרחוב. אחד מבני הקבוצה שהגיעה לשם התעורר לשאול מה עם עשיית עירוב, שבלעדו אסור לטלטל מבנין לבנין, ואולי אף בתוך הבנין [כשיש משפחות שאוכלים בחדרים]. הוא פנה למארגנים, והם אמרו שהיה איהו משגיח שעשה שם עירוב, אך הוא לא ידע מי הוא המשגיח, והאם אפשר לסמוך עליו. ולכן התחיל לחשוב מה הם הדינים כאשר אין עירוב, והוא ראה שזה נוגע לו לכל סדר היום, שאסור לקחת אוכל מהמטבח לחדר, לקחת סידור מהחדר לביהמ"ד, לטייל עם טישו, לבקש פריט ששכחו להביא מהחברים בחדרים הסמוכים, ועוד ועוד הרבה דברים שקשה להסתדר בלעדיהם.

אותו אדם היה לו ידע בהלכות עירובין, והחליט שהוא יעבור ויבדוק בעצמו אם יש עירוב. הוא ראה שהבסיס בנוי לא רע, והיו רק כמה דברים שהוסיף ותיקן בעצמו במאמץ עד סמוך לשבת. אבל עדיין היתה לו בעיה שיש בבנין הזה דירה עם גוי, והוא מבטל ואוסר את העירוב, עד שישכרו את רשותו. והנה לשכור רשות מגוי במקרה כזה, הוא לא דבר קשה כ"כ, כיון שהוא מעונין לשרת את הקבוצה בכל עניני הדת, בשביל פרנסתו הרחבה. אך משום מה הם לא יכלו לשכור מהגוי את דירתו הפרטית, ונשארה להם בעיה שאמנם יש מחיצות, אבל אין עירוב כפת.

גם בשלב זה הוא ניצל את ידיעותיו, שמותר לטלטל במקרה כזה מחצר לחצר, כלים וחפצים שהיו בחצר, ואסור רק לטלטל מהבית הדינו מהחדרים לפרוזדורים ולרחוב. ואם כן נשאר איסור להביא מאכלים להדרי האכילה. ובעיקר מה עם המפתח, שצריכים להוציא אותו מהחדר ולנעול מבחוץ, וא"כ חייבים להוציאו מהבית לפרוזדור. גם לזה הוא מצא פתרון ואמר שישאירו את המפתחות באיזה מקום בפרוזדור, וינעלו את החדרים ע"י המפתח שנמצא כל הזמן בחוץ, ומפתח אחר שבו ישתמשו בתוך הבית. בצורה כזו לא יעשו הוצאה מהחדר שהוא בית, לפרוזדור שהוא חצר.

דין אורח שאוסר, ודין הדרי האירוח שלא אוכלים בהם

יש לציין שלמרות שהם אורחים, וכתב השו"ע (סי' ש"ע ס"ח) שאורח פחות מל' יום, אינו אוסר. מ"מ כתב הרמ"א שזה דוקא כשיש שם בעה"ב קבוע, שכל האורחים טפלים אליו, אבל אם אין בעה"ב שיהיו טפלים אליו, הרי האורחים נחשבים לעצמם, והם אוסרים זה על זה. וכתב המשנ"ב (ס"ק ס' ושעה"צ ס"ק ל"ו) שאם בעה"ב הוא גוי, לא אומרים שהם טפלים לגוי, והכריע בדברי הפמ"ג שגם כשנמצאים בפונדק של אותו גוי, היהודים אינם טפלים לגוי. ואדרבה צריכים לשכור את רשותו של הגוי. לכן צדק אותו אדם שהיה שם ואמר שהאורחים אוסרים וצריכים לשכור מהגוי.

אמנם בענין הגדרת החדרים, זה תלוי אם אוכלים בחדרים, שאז הם נחשבים כבית. או שאין אוכלים בהם אלא בחדר האוכל, שאז החדר אוכל נחשב בית, ומקום לינה לבד אינו נידון כבית, ואז יהיה מותר לטלטל מהחדרים לפרוזדורים, ולפתוח במפתח ולהכניסו לחדר, רק יהיה אסור לטלטל לחדר האוכל או להוציא

